

Nekaj misli o nalogah učitelja v reform rani šoli

Menim, da je treba spregovoriti o nekaterih aktualnih vprašanjih pouka na gimnazijah in strokovnih šolah, ki prav sedaj doživlja v zvezi s šolsko reformo velike kvalitativne spremembe.

Reformo organizacije, vsebine in oblik pouka so narekavale družbene potrebe in moderni pogledi na vzgojo in izobraževanje mladine. Zahteva po kakovostnih spremembah v našem šolstvu pa niso postavljali le napredni pedagogi, temveč tudi naši delovni ljudje, ki so spoznali, da daje naša današnja šola premalo za življenje uporabnega znanja, da premalo razvija samostojnost in iniciativnost učenca ter da so učne oblike in metode v veliki meri zastarele. Demokratizacija našega družbenega življenja z družbenim upravljanjem v šolstvu pa je dala možnost, da so zahteve delovnih ljudi po reformi šolstva prišle do popolnega izražanja, obenem pa je postalo šolstvo zares stvar vse družbe in ne le prosvetnih oblasti in prosvetnih delavcev. V organizacijah Socialistične zveze, LMS, Zveze sindikatov, na zborih volivcev itd. je bil sedanji sistem in način pouka nešteto krat izpostavljen kritiki. Menim, da je prav, da se prosvetni delavci vprašamo, ali smo na to kritiko, ki je bila odsev pozitivnih prizadevanj naših delovnih ljudi, vedno pravilno reagirali in jo prav ocenili. Ali nismo bili zaradi tega pogosto užaljeni? Ali nismo mnogokrat menili, da je šolstvo naša zadeva, v katero se »nestrokovnjaki« nimajo pravice vtikati? Ali smo očitek, ki so bili naperjeni proti naši šoli, kontrolirali z našo učno prakso in napravili vse potrebne zaključke? Ni dvoma, da smo prosvetni delavci povečini odločno podpirali svoja združenja v boju za novo šolo. Večina izmed nas se zaveda odgovorne naloge, ki jo imajo prosvetni delavci v procesu reforme šolstva, in je pripravljena na velike napore, ki bodo potrebni za zmago načel naše nove socialistične šole.

Za odgovorno nalogo, ki jo postavljajo prosvetni delavci naša družba, pa se moramo temeljito pripraviti. Našega šolstva ne bomo reformirali le s tem, da mu bomo dali novo organizacijsko obliko in ga gmožno trdno fundirali, temveč je bistvena kvalitativna preobrazba učnega procesa, ki pa ni odvisna le od svoje materialne osnove, temveč tudi od subjektivnega činitelja — sposobnosti in prizadevnosti učnega kadra. Učni proces v novi reformirani šoli zahteva nove učne oblike in metode, nov način dela, novo pojmovanje vloge učenca v učnem procesu in nove odnose med učitelji in učenci, čeprav so se po osvojitvi v primerljivi s predvojnjo Jugoslavijo že močno spremenili. Brez temeljite priprave prosvetnih delavcev, brez študija napredne psihologije in pedagogike in brez uporabe dognanj sodobne pedagoške znanosti v šoli ne bomo mogli izvesti reforme šolskega pouka, četudi bi bile naše šole opremljene z najmodernejšimi učili, čeprav bi jim dali ustrezno organizacijsko obliko in jim predpisali, take učne načrte, ki ustrezajo potrebam vzgoje in izobrazbe proizvajalca in upravljalca v naši družbi. Zato menim, da je naloga prosvetnih delavcev predvsem skrb za lastno strokovno in pedagoško izpopolnjevanje, da bomo mogli v reformirani šoli tako usmerjati učni proces, da bo dosegel tiste vzgojne in izobrazbene rezultate, ki jih od njega pričakujemo.

Mislím, da je odveč podrobneje govoriti o učnem procesu v reformirani šoli. Predstavo o njem smo dobili, ko smo študirali temeljna načela, ki jih je postavila zvezna komisija za reformo šolstva, in ko smo često o teh načelih razpravljali na tečajih, sestankih in zborovanjih. Treba pa je po mojem mnenju govoriti o tem, kako spremeniti učno vzgojno delo že danes, ko je materialna osnova še slaba, ko se organizacijske oblike še niso v celoti spremenile in ko še nimamo vseh novih učnih načrtov. O tem je treba govoriti še zlasti zato, ker se mnogi še vedno krčevito držijo starega, četudi že poznajo novo. Marsikateri prosvetni delavci iz minula, da bo mogoče uvesti nova učna oblike in metode šole tedaj,

ko bo izšel zakon o reformi šolstva, ko bodo predpisani novi učni načrti in ko bomo dobili potrebne šolske prostore, učila, učbenike in priročnike. Tako mnenje je v osnovi zgrešeno, kajti šolska reforma je proces, ki je odvisen ne le od materialne osnove šol, temveč tudi od strokovnega in pedagoškega znanja učiteljev in profesorjev in njihove volje, neprestano iskati nove in boljše oblike pouka. Če hočemo, da bo proces reforme uspešen, se moramo že sedaj nanj pripravljati ne le teoretično, temveč moramo že sedaj upoštevati v našo učno prakso elemente novega.

Kako je s temi elementi novega v našem pouku? Naj povem nekaj ugotovitev. V sodobni šoli mora prevladovati načelo aktivnih metod učnovzgojnega dela, načelo zavestne učenčeve aktivnosti. Učitelji morajo skrbeti za razvoj takih oblik in metod učnega in vzgojnega dela, ki spodbujajo iniciativno, aktivnost in odgovornost učenca. Učenci niso objekt vzgoje, temveč subjekt, ki se mora s primernimi metodami in v ustreznem šolskem družbenem vzdušju aktivno in zavestno udeleževati šolskega življenja. Analiza učnih oblik in metod na naših srednjih šolah nam kaže, da so prav take oblike in metode pouka, ki spodbujajo iniciativno, aktivnost in odgovornost učenca, zelo malo v rabi. Močno prevladuje frontalni pouk in v znatni meri »predavateljska metoda«. Pri vsem tem pa so učne ure podobne drugi: spraševanje, predavanje, ponovitev predelane snovi, ki je v glavnem le spominska reprodukcija tega, kar je povedal profesor. Redki so profesorji, ki uvajajo v pouk skupinsko in individualno delo, pa tudi pri frontalnem pouku pogosto ne uporabljamo metod, ki omogočajo aktivnost učenca v procesu pouka. Ko se pripravljamo za razlago, močimo skrbeti, da bomo našo vodilno vlogo v razredu, ki nam jo daje ta metoda, povezali z aktivnostjo učenca. Na tem mestu ne nameravam o tem podrobneje govoriti, ker obravnavajo to vprašanje številni metodni priročniki, ki so nam dosegli, vendar po njih premalo segamo in jih študiramo. Ob tej priliki bi rad ugotovil le, da svojo razlago vse premalo naslanjamo na izkušnje in znanje učenca, ki so si ga pridobili izven šole. V sedanjem učnem procesu v naših šolah dijaki premalo samostojno opazujejo, eksperimentirajo in ugotavljajo, zanamajmo praktične vaje in naloge za utrjevanje snovi, premalo pa uporabljamo tudi učila, ki jih imamo na razpolago. Prav radi tarnamo, da so naše zbirke učil nepopolne. To je v mnogih primerih sicer res, toda z iznajdljivostjo in prizadevnostjo učiteljev bi bilo mogoče z majhnimi stroški napraviti marsikaj, zlasti če pri tem sodelujejo tudi dijaki pri pouku ročnih spretnosti ali pa v interesnih krožkih.

Mnogokrat se čudimo, zakaj naši učni in vzgojni uspehi niso takšni, kot jih pričakujemo, pri tem pa pozabljamo, da se je šola močno oddaljila od življenja. Tu ne mislim le na vsebino pouka, temveč tudi na oblike in metode učnovzgojnega dela. Od učenca, ki ga živo zanimajo življenje in dognanja znanosti, ki jih prinašajo poljudne revije, ki v krožkih ljudske tehnike samostojno dela in raziskuje, se aktivno udeležuje družbenega življenja v mladinski organizaciji, športnih društvih in družbenem upravljanju, zahtevamo, da se zadovolji s tem, kar mu daje naš frontalni pouk, ki je dedno obremenjen z verbalizmom in mehanističnimi metodami, ki se večinoma opira zgolj na »lekcijo« v učbeniku in ga mnogokrat hromi še nedomiselnost utrjenega profesorja. Tako si šola in življenje stojita nasproti. Prav to nasprotje pa mora odstraniti šolska reforma, če hočemo, da bo šola uspešno opravila svojo vzgojno in izobrazbeno nalogo. Graditev socialističnih družbenih odnosov terja in pospešuje take poteze v značaju ljudi, kot so čut za kolektiv, iniciativnost, aktivnost, vztrajnost, samozavest in živa zainteresiranost za vse pojave v naravi in družbi. Naša mladina, ki živi in dorasta v takem okolju, je drugačna,

kot so bile prejšnje generacije. Če hoče učitelj, da bo sistematičen šolski pouk uspešen, mora upoštevati sodobne delovne navade in prizadevanja mladine in se jim v učnem procesu prilagoditi. Tudi v šoli naj učenci razpravljajo, opazujejo, raziskujejo, vrednotijo svoja dognanja, delajo individualno in v skupinah. Tudi v šolah je treba razen učbenika tako ali drugače uporabljati tisto literaturo, ki jo za našo mladino izdajajo naše založbe in ki jo je doslej prebirala le doma, v krožku ali pa pod klopio. Razen tega pa je treba omogočiti, da si bodo dijaki pogostejše kot doslej ogledovali naravne pojave in kulturne ter gospodarske objekte. Takih dobro pripravljenih ogledov je bilo doslej vse premalo in jim bodo morali v prihodnje profesorji šol posvečati več pozornosti.

Prav gotovo ni nikogar med nami, ki ne bi rad priznal, da je vse to potrebno in koristno. Toda nove učne oblike in metode, približevanje šole življenju itd. terja od učitelja več dela kot tradicionalne oblike šolskega dela, ki smo jih podedovali.

Reformirana šola zahteva od učitelja več iznajdljivosti, domislivosti, več poglabljanja v mladinsko psihologijo in predvsem več in boljše priprave. Učitelj mora biti sredi življenja, biti mora »doma« v napredku znanosti in tehnike ter družbenega življenja. Preizkušati mora nove učne metode in preverjati uspehe svojega dela. Vse to pa sodi v pripravo za pouk. O tem, kako se pripravljamo za pouk, bi bilo mogoče marsikaj reči. Mislím pa, da je dovolj, če se zadovoljimo z ugotovitvijo, da so naše snovne priprave še dokaj zadovoljive, na pedagoško in metodično pripravo pa zelo radi pozabljamo, četudi je prav od nje odvisen uspeh pouka.

Zahteva, naj bodo učenci subjekt vzgoje, ki naj da zavednega, samozavestnega, aktivnega, iniciativnega in sproščenega proizvajalca in upravljalca v naši družbi, ne

terja le novih učnih oblik in metod, temveč tudi nove oblike preverjanja in ocenjevanja znanja. Nekatere oblike preverjanja in ocenjevanja znanja niso več v skladu niti z napredno pedagoško znanostjo niti z odnosi, ki morajo vladati v socialistični šoli. Našemu ocenjevanju in preverjanju znanja lahko očitamo, da je usmerjeno pretežno na spominsko in verbalno obvladovanje snovi, pri čemer močno zanemarjamo razumevanje pojmov in praktično uporabo pridobljenega znanja. Povečini precejšnje kvantiteto znanja, ki ji dajemo prednost pred kvaliteto in razvijanjem delovnih navad. Preverjanje znanja je pretežno subjektivno, zlasti še, če se skoncentrira na obdobje pred ocenjevalno konferenco v obliki kampanjskega spraševanja, ki ga na žalost še nismo povsem odpravili. Pri sedanjem načinu ocenjevanja ne moremo objektivno ugotoviti, koliko snovi dijak obvlada, zato je ocena zelo pogosto posledica sreče, kar dijaki tudi občutijo in vrednotijo ocenjevanje kot loterijo (»imel sem srečo«, »imel sem smolo«).

Omejevanje na subjektivne metode ocenjevanja ustvarja tudi nepravilne odnose med učiteljem in učencom in od tod tudi občutek dijakov, da je profesor krivice (ima me na »piki«). V nekaterih predmetih je ocenjevanje le ustno in si profesor ustvari sodbo o znanju dijaka le po tem, kar dijak odgovori. Pri tem pa je seveda treba upoštevati, da nastanejo pri dijaku lahko določene motnje, ki mu ne dovoljujejo, da bi pokazal resnično znanje. V zvezi z reformo šolstva bo treba dosežanje oblike preverjanja in ocenjevanja znanja izpopolniti tudi z nekaterimi objektivnimi oblikami, ki jih drugje že uporabljajo, pri nas pa še niso preizkušene (na pr. didaktični testi, evaluacija).

V tem članku sem poskušal poudariti le tiste probleme, katerih rešitev je odvisna od znanja in osebnosti učitelja. Menim, da je prav, da se za reševanje teh vprašanj temeljito pripravimo in tako izpolnimo svojo dolžnost do mladine in družbe, ki nam je to mladino zaupala.

Dušan Kompare

Položajne plače prosvetnih delavcev

V Uradnem listu FLRJ št. 15 z dne 16. aprila 1958 je bila objavljena Uredba o položajnih plačah uslužbencev prosvetnih zavodov. Tem uslužbencem se določajo položajne plače glede na naziv, oz. delovno mesto, uslužbenec, ki so na položajih, pa tudi glede na položaj.

Po predpisih, ki so bili veljavni do 31. XII. 1957, so prejeli uslužbenci prosvetnih zavodov poleg temeljnih plač še dodatne plače in funkcijske dodatke. Po novi uredbi o položajnih plačah, ki se uporablja od 1. januarja 1958 dalje, pa pripada uslužbencem prosvetnih zavodov poleg temeljne plače še položajna plača. Do take položajne plače imajo pravico vsi uslužbenec, torej tudi tisti, ki niso na izvestnih položajih. Takim pa, ki so na položajih, se položajna plača, ki jim gre glede na naziv, poveča. Po novih predpisih pripada torej uslužbencem prosvetnih zavodov, kakor vsem drugim javnim uslužbencem, temeljna in položajna plača.

Položajne plače so določene v brutto zneskih in znašajo med drugim:

pa je treba upoštevati tudi položaje, na katerih se nekateri uslužbenec nahajajo. Zneski o povečanju položajne plače, ob upoštevanju položaja, so določeni v razponu. Razponi za posamično navedene položaje so znatni in je Republiški svet za šolstvo pooblaščen, da izvrši kategorizacijo položajev v mejah najmanjšega in največjega zneska, in izda natančnejše predpise o položajnih plačah za te položaje.

Navajamo primer:

Upravitelju ali ravnatelju obvezne splošne izobraževalne šole se poveča položajna plača mesečno za 1.700 do 7.300 din, dočim se poveča ravnatelju srednje splošne izobraževalne šole (gimnazije), srednje šole za izobraževanje učnega kadra, položajna plača za 3.500 do 9.100 din itd. Kolikor nam je znano, pa Republiški svet za šolstvo še ni izvršil kategorizacije položajev.

Delegaciji poljskih in madžarskih prosvetnih delavcev v Sloveniji

Dne 30. aprila sta prispeli v Ljubljano delegacija poljskih in delegacija madžarskih prosvetnih delavcev. V poljski delegaciji sta bila predsednik Sindikata prosvetnih delavcev Dr. TEOFIL WOJENSKI in tajnik ADAM KOTLINSKI, v madžarski pa podpredsednik Sindikata madžarskih prosvetnih delavcev MIHALYNE MAKOLDI in član predsedstva GYLA BENCZE.

Gostje so si v Ljubljani ogledali prvomajske proslave in nekatere zanimivosti. Nato so se odpeljali na Bled, Vrbo, Begunje in Bohinj. Zaradi praznikov si niso mogli ogledati šol in prosvetnih ustanov. Ko so dosegli 2. maja odhajali preko Postojne v Opatijo, so na poslovilnem sestanku zastopnikom Zdrženja učiteljev in profesorjev izročili priščne pozdrave in zaželeli vsem prosvetnim delavcem v Sloveniji čim več uspehov pri njihovem vzgojnem in šolskem delu!

Tečaji v Pedagoškem centru v Ljubljani

K programu, ki je bil objavljen v Prosvetnem delavcu št. 5 z dne 10. marca t. l., objavljamo naslednje spremembe in dopolnila:

1. TEČAJ ZA INSTRUKTORJE ZA TEHNIČNO VZGOJO v I., II. in III. razredu osnovnih šol bo od 21. do 30. junija v Ljubljani v Pedagoškem centru.

2. TEČAJ ZA INSTRUKTORJE GLASBENE VZGOJE v I., II. in III. razredu osnovnih šol bo od 2. do 15. julija na UČITELJSKI v Ljubljani. Prenosičja dobe udeleženci v Internatu TSS, Vidovdanska ul. 9 v Ljubljani.

3. Prvi TEČAJ ZA UČITELJE TELESNE VZGOJE bo v Rovinju od 3. do 24. julija t. l.

4. Drugi TEČAJ ZA UČITELJE TELESNE VZGOJE bo v Rovinju od 26. julija do 17. avgusta t. l.

Za oba tečaja telesne vzgoje izbirajo in vabijo udeležence tajništva za šolstvo pri OLO odnosno pri ObLO, potne stroške plača ObLO.

5. a) Udeležencem tečaja za nemščino plačajo stroške in dnevnice OLO.

b) Udeležencem tečaja za zgodovino plača potne stroške in pol dnevnice Pedagoški center, drugo polovico OLO.

Prosvetni delavec

20 najboljših vajencev na prvem mednarodnem sejmu obrti v Beogradu

Organizacijski odbor I. mednarodnega sejma obrti v Beogradu je povabil v goste tudi 20 najboljših vajencev iz Slovenije. Ta odbor je zaprosil Centralni odbor Zdrženja UPSS v Beogradu, da prevzame celotno organizacijo obiska. Centralni odbor je povelj končno izvedbo svojim Zdrženjem po republikah.

Tako se je v Beogradu v času od 2. V. do 5. V. t. l. zbralo preko 100 najboljših vajencev in vajenk.

Veliko razumevanje pripravljalnega odbora I. mednarodnega sejma za vajensko mladino je treba vsekakor toplo pozdraviti, saj večina vajenske mladine ni bila še nikoli dlje kot do meja Slovenije. Zato je bila ta ekskurzija za vse pravo doživetje. Nudila se jim je prilicnost, da so si ogledali našo prestolnico z vsemi zanimivostmi, prav tako sejske prostore.

Po prihodu v Beograd smo bili toplo sprejeti. Takoj smo ugotovili, da je organizacija dobra. Odšli smo na ladjo »Zagreb« — plavalni hotel, — kjer smo imeli vso oskrbo. Z hidrobusom so nas odpeljali na sejem. Mladina si je v velikim zanimanjem ves dopoldan ogledovala razstavišče.

Popoldan je bil določen za izlet z avtobusi na Avalo. Ob povratku je bila še vožnja po beograjskih ulicah in ogled znamenitosti. Pred palačo Zvezne ljudske skupščine je bil razhod. Zvečer smo bili gostje na veliki mednarodni reviji. In zopet mnogo novega!

Naslednji dan nas je organizator povabil v okusno urejeno dvorano — kavarno, kjer se je ob 11. uri pričel slovesni del — razglasitev rezultatov in podelitev priznanj najboljšim šolskim kolektivom in posameznikom. Ki so sodelovali na I. mednarodnem sejmu obrti. Predsednik Tone Faifar je v svojem govoru poudaril važnost in nujnost razvoja obrtništva s posebnim poudarkom na vključevanju novih kadrov, in to predvsem v tiste veje obrti, ki so v upadanju. Z vsemi silami je treba čimprej odpraviti vrzeli v obrti. Prav na naših najmlajših kadrih je, da s svojim delom, z zgledi prispevajo k

hitrejšemu reševanju tega vprašanja. Le s smotnim, načrtnim delom bomo pripomogli k pospešenemu dvigu življenjske ravni delovnih množic.

Na razstavi je sodelovalo deset šol iz Slovenije. Skupno so prejeli 8 zlatih, 4 bronaste in 4 srebrne plakete z diplomami.

Vajenski šoli za razne stroke v Mengšu in Domžalah sta prejeli za sodelovanje diplome. V š. za razne str. Železniki je prejela bronasto plaketo z diplomom, Šola v Izoli srebrno plaketo z diplomom, vajenci tov. Novak, Vrabec, Slave pa zlate plakete. Šola za umetno obrt v Ljubljani: zlato plaketo z diplomom, gojenka tov. Pogačar iz

V. letnika še bronasto plaketo z diplomom. Ind. stekl. šola Rogaska Slatina je prejela zlato medaljo z diplomom ter 100.000 din, gojenec tov. Fiser, Remi, Damjanovič, Zupančič in Zupan so prejeli zlato, srebrno in bronaste plakete. Metalurška ind. šola Ravne na Koroskem je dobila diplomu, Met. ind. šola Jesenice pa bronasto plaketo z diplomom ter tov. Maršel V. srebrno plaketo z diplomom. Končno je osvojila še Ind. kovinarska šola Litostrojo zlato plaketo. Nekateri pasamezniki so prejeli še denarne nagrade od osem do deset tisoč din.

To so bila vsekakor lepa priznanja za sodelujoče. Izredna pozornost pripravljalnega odbora I. mednarodnega sejma obrti v Beogradu je vzbudila pri mladini pravo navdušenje. Tako lepe pogostitve vajenska mladina ni pričakovala.

Zadnje popoldne so nas z motoriziranimi vozički po Savi in Donavi. Razkazovali so nam Kalimegdan, Nebojšino kulo, Jankovsko kulo, Zemun in vse tje do Pančeva in nazaj.

Tako je organizacijski odbor I. mednarodnega sejma nagradil najboljše vajence iz vse države kakor tudi ostale sodelujoče z namenom, da bi sejem dal mnogo pobud za še plodnejše delo.

Prihodnji medrepubliški posvet učiteljev telesne vzgoje, na katerem se bodo naši učitelji in profesorji telesne vzgoje pripravili za zvezni kongres telesne kulture v Beogradu, bo oktobra v Makedoniji.

D. U.

Medrepubliški posvet učiteljev telesne vzgoje

V dneih od 8. do 10. maja je bil v Ljubljani medrepubliški posvet učiteljev telesne vzgoje, katerega so se udeležili delegati republik Srbije, Hrvaške, Makedonije in Slovenije. Referate o ukrepih za izboljšanje šolske telesne vzgoje, o inšpektorski službi, šolski reformi in vzgoji kadrov so pripravili slovenski strokovnjaki F. Borko, J. Glonar, M. Jelčnik, M. Kabaj, A. Klojčnik, V. Knol, E. Serpan, D. Stepišnik in D. Ušaga. Kot predstavnik Sveta za šolstvo LRS je pozdravil posvet sekretar tov. L. Gabrovšek.

Delegati so ugotovili, da zaje-majo družbene organizacije za telesno vzgojo in šport snov nekaj nad 3 odstotke državljanov, med tem ko je šola obvezna za vse. Zato je tako velikega pomena za ljudsko telesno kulturo, da posvetimo telesi vzgoji v šolah več pozornosti. Uspehi so odvisni v največji meri od učitelstva, oziroma od odnosa, ki ga ima učiteljstvo do šolske telesne vzgoje. Da bi se razmere izboljšale, bo treba zaposliti na učiteljskih šolah naše najposobnejše profesorje telesne vzgoje. Čim bi uspehi, da bodo absolventi učiteljske sami aktivni pristaja športnega razvedrila na planem, bodo imeli tudi več razumevanja za gibalne potrebe otrok.

Če pa delajo uslužbenec z nazivi pod 1., 2. in 3. na fakulteti, visoki šoli s stopnjo fakultete ali na umetniški akademiji, se jim gori navedena položajna plača zviša, oz. poveča za 1.800 din.

Ob določanju položajnih plač

PETNAJSTLETNICA BITKE NA SUTJESKI

Tajništva okrajnih svetov za šolstvo so že razposlala na šole navodila za proslavo petnajstletnice bitke na Sutjeski. Učno osebo je tu pa tam v skrb, kje bo dobilo ustrezno gradivo in učila, da bi lahko obravnavalo vsaki učni stopnji primerno zgodovinsko, zemljepisno in literarno snov. Vsem, ki se za to zanimajo, bo ustrezno z majske številke »Borca«, ki bo v celoti posvečena temu zgodovinskemu dogodku. Še obsežnejše bo gradivo zbrano v brošuri, ki jo bo ob tej priliki izdal GO ZB Slovenije.

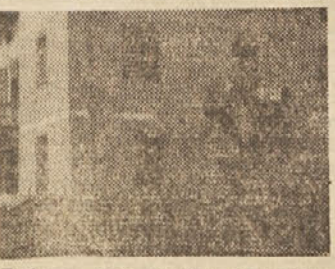
Ker bi morali imeti v višjih razredih osemletnih šol, na gimnazijah in strokovnih šolah vsaj po en izvod gornjih izdaj, bi bilo prav, da jih šole naroče čimprej pri upravi »Borca« odnosno pri ZB Slovenije, Ljubljana, Erjavčeva c. 18.

Veliki umetnik in glasbeni vzgojitelj

(Ob odkritju spomenika Srečku Kumarju v Koprskem 25. maja 1958)

Ime Srečko Kumar je bilo povezano z razvojem naše zborovske pesni, posebno pa še z delom, razvojem in uspehi učiteljskih pevskih zborov.

S pesmijo, ki jo je posredoval s pomočjo poklicnih vzgojiteljev, je začel že kot sedemletni učitelj v Kopru, ko je prvič v življenju vodil pevski zbor. Ljubezno do glasbe ga je po maturi leta 1910 v Kopru privedla po kratkem učiteljstvu na konservatorij v Trstu, kjer je leta 1913 diplomiral in si še eno leto izpopolnjeval svoje znanje v Leipzigu. Ko se je po prvi svetovni vojni vrnil v Češko v Trst, je ustanovil v Skednju

Rojstna hiša Srečka Kumarja

glasbeno šolo, obenem pa je deloval kot učitelj pri Glasbeni Matici. V Trstu se je takoj povezal s tamkajšnjimi kulturnimi delavci in učitelji in je že leta 1920 ustanovil prvi večji zbor v zgodovini jugoslovanskega učiteljskega zveza. Bil je »Pevski zbor učiteljske zveze v Trstu«, pozneje »Pevski zbor Učiteljske zveze Julijske krajine«, kakor so ga morali uradno imenovati.

Sestra pokojnega Srečka Kumarja

Ta pogodek pomeni pravo rojstvo vseh naših večjih in manjših učiteljskih zborov jugoslovanskega učiteljskega zveza. O tem dogodku je napisal Vinko Rupnik v knjižici ob tridesetletnici Učiteljskega pevskega zbora »Emil Adamič«: »Za predhodnika našega UPZ lahko pošteno in iskreno priznamo »Pevski zbor slovenskih učiteljskih društev v Julijski krajini v Trstu« — (eno izmed imen zbora! Op. uredništva). Nastal je kot glasnik odpora Slovencev proti zatiranju Italijanov, kot nosilec slovenske kulture v Slovenskem Primorju. Pobudnik, organizator in vodja tega pevskega zbora je bil pokojni Srečko Kumar.

Zbor primorskih učiteljev je vodil Srečko Kumar kljub velikanskim oviram celih šest let. Z njim je nastopal po vseh večjih krajih Primorske, leta 1923 pa celo v Benetkah in Bologni. Zbor, ki je imel od začetka nad sto članov, je imel zaradi glasbeno modernega repertoarja in zaradi vse umetniške prepričljivosti izreden uspeh. Italijanske oblasti so zbor razpustile,

Srečko Kumar pa je moral že poprej v Ljubljano.

Na njegovo pobudo so tudi v Ljubljani 1. novembra 1925 osnovali »Pevski zbor slovenskega učiteljskega zveza«, pozneji Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič«. Ta pevski zbor je vodil deset let. Z njim je priredil nad sedemdeset koncertov po Sloveniji, Hrvaški in Srbiji. Svoj zbor je popeljal tudi na Češkoslovaško.

Tudi v UPZ je upeljal moderen repertoar zborovske pesmi. Z njim je našel tudi pesmi, ki so doletje veljale za neizvedljive. Na zbor je navezal številne slovenske, hrvatske in arabske skladatelje, ki so pisali za zbor nove skladbe.

Srečko Kumar je zgodaj spoznal, da je treba prerediti tudi našo mladinsko in šolsko pesem. Že v Trstu je izdal pesmarico »Otroške pesmi«, ki je na mah osvojila ves mladi svet. Pri Učiteljskem pevskem zboru je kmalu ustanovil tudi ženski zbor. S tem je nazorno pokazal, kako je treba voditi in peti v šolskih in mladinskih pevskih zbora. Na desetine njegovih pevcev in pevk je tako neposredno prenašalo nove pesmi in nov moderni način podajanja pesmi v šole in med zbere. Njegova druga mladinska zbirka »Grlica« je obogatila in oplemenitila programe mladinske glasbe in posredno razširila bujno rast slovenskih mladinskih zborov.

Ko je Srečko Kumar odšel leta 1936 v Beograd, je tudi tam kmalu ustanovil nov učiteljski pevski zbor »Josif Rinkovici«. In tudi ko se je po osvojitvi vrnil na svoje Primorsko, je v Kopru kar dvakrat ustanovil učiteljski pevski zbor in z njim nastopal po Istri.

S tem je le v skopih besedah zajel obseg pomena velikega umetnika in ustvarjalca, našega največjega glasbenega vzgojitelja Srečka Kumarja.

Na pobudo Učiteljskega pevskega zbora »Emil Adamič« bodo v spomin na veliko delo pokojnega Srečka Kumarja

okrajna ljudska odbora v Gorici in Kopru in občinski ljudski odbor na Dobrovem in pod pokroviteljstvom zveznega ljudskega poslanca dr. Aleša Beblerja velike spominke slovesnosti.

Dne 24. maja bodo v Portorožu na hiši, kjer je Srečko Kumar umrl, odkrili spominsko ploščo. Zvečer pa bo v Piranu spominska akademija, na kateri bosta sodelovala Glasbena šola iz Kopra in UPZ.

Dne 25. maja, na Dan mladosti, imajo Brda svoj občinski praznik. Ta dan bodo dopoldan naprej spominske slovesnosti v Koprskem.

Ob 9. uri bo imel občinski ljudski odbor Dobrovo v Koprskem slavnostno sejo. Ob 10. uri bo spominska svečanost na grobu Srečka Kumarja in odkritje spominske plošče na njegovi rojstni hiši, ob 11. uri pa bo na trgu v Koprskem odkritje spomenika. Ob odkritju bosta govorila predsednik odbora za odkritje spomenika Rado Simoniti in dr. Aleš Bebler. Sodelovali bodo UPZ in drugi pevski zbori. Spomenik je delo akademika Borisa Kalina.

Popoldan pa bo na Dobrovem praznovanje občinskega praznika Brd. Nastopili bodo mnogi slovenski pevski zbori, in telesnovzgojna društva goriskega okraja. Med zbori, ki so prijavili svoje sodelovanje, bodo razen domačih tudi »Trboveljski slavček«, študentski pevski zbor »Vinko Vodopivec«, moški zbor iz Dornberga, UPZ, zbor Svobode iz Kranja in drugi. Dan mladosti bodo preživeli v Brdih tudi mnogi delovni kolektivi, mladinski in otroški zbori. Slovesnostim pa bodo prisostvovali tudi zastopniki raznih zveznih in republikanskih kulturnih institucij.

Tako se hoče naša kulturna javnost in slovensko učitelstvo oddolžiti za velike zasluge, ki jih ima pokojni Srečko Kumar za razvoj naše zborovske in mladinske pesmi. Dediščina njegove glasbene vzgoje se namreč še danes blagodejno razliva po naših šolah in po vseh krajih, kjer obstajajo in delujejo pevski zbori.

Perspektivni razvoj šolstva v koprskem okraju

Koprski okraj posveča šolstvu še prav posebno skrb. V tekočem petletju 1957—1961 bo okraj investiral v šolska poslopja in stanovanjske zgradbe za učitelstvo 619.500.000 dinarjev. Zaradi pomanjkanja šolskih prostorov marsikje druge pomoči že več ni kakor novogradnja.

PROSVETNI DELAVEC št. 5/1958 je že poročal o težkih šolskih razmerah v Ilirski Bistrici. Dobra 0,5 m² površine v učilnici pride na učenca, medtem ko bi po predpisih moral vsak šolar imeti skoraj petkrat več prostora, to je 2,4 m² učilnice. Se manj, 0,48 m² površine odpade na učenca v Postojni, medtem ko se v Pivki, Hrpolju in Piranu sučejo okrog 1 m² površine. To so kričiči primeri, ki bodo v bližnji bodočnosti povsem odpravljeni. V splošnem pa odpade v koprskem okraju

na osemlehtak 3,8 m² prostora na učenca, na sedanjih nižjih gimnazijah 1,3 m² in na popolnih gimnazijah 1,1 m² učilnice. Učilnice je v okraju 250, od teh 32 v tujih zgradbah. Le redke so, ki jih lepša nova sodobna šolska oprema, več je stare, že davno doslužene, ponekod pa tudi novejša, izdelana po starih vzorcih, ne ustreza. Po investicijskem načrtu bodo vsako leto sodobno opremlili po deset normalnih učilnic. Za nove osemlehtke pa bo prav tako urejenih vsako leto po pet delavnic.

Nove osemlehtke bodo zgradili v Ilirski Bistrici, Pivki in Semeledu, v vseh treh krajih pa tudi stanovanja za učitelje.

V Ilirski Bistrici je trenutno 957 šolobveznih otrok. Novo šolsko poslopje bo moralo imeti vsaj 16 učilnic s ustreznimi kabinetimi, delavnicami itd. Pivka ima nad sto let staro šolsko poslopje in 472 šolarjev. Nova šola bo imela osem učilnic. Koprsko predmestje Semeleda se veča in in širi vidoma. Zdaj obkrojuje tamonjši otroci šolo v Kopru. In teh je 455. Ker se bo šolski okoliš še povečal, bo nova osemlehtka v Semeledu štela okrog 600 otrok. Obstaja predlog za dvajset učilnic. Oslehtkama v Dekaniju, 270 šolarjev, in Hrpolju, 213 šolarjev, bodo prizidali dve oziroma štiri učilnice. V Postojni, kjer se zdaj v enajstih učilnicah gnete 935 otrok, bo treba šolsko poslopje dvigniti. Z nadzidavo bodo pridobili štiri do šest učilnic.

Revščina s šolskim prostorom vlada tudi v Pliskovici in Obrovu. Šola v Pliskovici, stara nad sto let, nikakor ni več prikladna. Nujna je potreba po novem poslopju s tremi učilnicami in stanovanji za učitelje. Obrov pa lastnega šolskega poslopja sploh ne premore. Gostuje v tujih zgradbah. Novo šolsko poslopje s dvema učilnicama in ostalim je tudi tu nujna. V Divači bodo sedanjemu šolskemu poslopju prizidali štiri učilnice.

Koprski srednje šole z veseljem pričakujejo načrte za gradnjo potrebnih skupnih prostorov. Mladinski dom v Dutovljah pa čaka na preureditev.

Niž manj nujno od šolskih prostorov ni vprašanje učiteljskih stanovanj. Po perspektivnem načrtu bodo v Kopru zgradili blok s 16 družinskimi in 8 samskimi stanovanji za učitelje. V Ilirski Bistrici se mu obeta stanovanjski blok s šestimi družinskimi in prav toliko samskimi stanovanji. V stanovanjskem bloku v Pivki po štiri družinska in samska stanovanja. Semeleda bo postavila učiteljsko blok s 6 družinskimi in

Kljub mnenju, da mladina razvija svoje duševne lastnosti bolje ob branju dobrega čtiva kot pa ob gledanju fotografij, filmov in televizijskih predstav, se zdi, da je predvsem vpliv filma izredno močan. Čemu?

Najprej zavoljo dejstva, ker je film — kakor radi pravimo — »najbolj množična umetnost«: po našem današnjem civiliziranem svetu je razsejanih na desetstote kinematografov. V njih predvajajo predstave najrazličnejših vsebin, in domala vsak gledalec lahko najde med filmskimi sporedi dela, ki kakor koli potožejo njegovo željo po znanju, po spoznavanju čustvenega, miselnega in nagonnega človekovega življenja, ali zadovoljijo vsaj njegovo slo po razvedrilu in zabavi. — Časi so se spreminili in se z dnem spreminjajo. Dandanašnji človek si z vsestranji prilagoditvijo izboljšal življenje in nezadržno hiti v novo, že slutenko veliko atomsko obdobje. Sprito naglice življenja nima ne časa in ne moči, da bi takoj, kot morda nekoč in zanesljivo razvijal svoje misli in nazore, bogatila svoja čustva in gradil svojo zavest — na primer ob branju preprostih biblijskih modrosti ali preudarnih resnic klasične književnosti. Mnogo več ljudi je na svetu in napredek znanosti in tehnike ustvarja nove oblike življenja, nove medsebojne človeške odnose, predvsem pa z gmoto novih vsebin dobesedno zasipa človeštvo. Tak čas je nujno moral roditi tudi nove oblike stikov med ljudmi, nove načine spoznavanja sveta in življenja.

Zato so današnji svet preplavili tudi mrtve fotografije in žive slike filmskih in televizijskih predstav. Tako smo se navadili na slike, da nas predvsem tiskane slike, pa film in televizija predstava seznanjajo z najvažnejšimi dogodki, da nas »mrtve« ali »žive« slike uče o življenju in da se predvsem ob slikah tudi zabavamo. — Ta takšno imenovana »poplava slik« pa je po mnenju sodobnih pedagogov in psihologov vse bolj resno vzgojno vprašanje. »Nekdaj, pravijo«, si je moral človek ob branju vse v domišljiji predstavljati in je zaradi tega močnejše razvil svoje sposobnosti mišljenja, čustvovanja, predstavljanja, silneje se je lahko v njem razvil čut za lepo in grdo, za prav in neprav. Današnjemu človeku pa je ob gledanju slik potreben mnogo manjši duševni napor, kajti vidni vtis je bolj nazoren in zato tudi bolj površen.

In zakaj je dandanes tako peče prav vprašanje vplivanja filmov na mladino? Mislim predvsem, da je vse, kar vpliva na mladino — od doma, šole in ulice — tisti hip peče, ko menimo, da ne vpliva noben. Mladino skušamo zavarovati zlasti pred tako imenovanimi slabimi vplivi. Tudi skrb za pravičen odnos mladine do filma ima svoje korenine v že starem spoznanju, da film lahko škoduje mladini — namreč njenemu zdravemu duševnemu razvoju. Če pa smo dejali, da slika vpliva nazorno in zato bolj površno, je docela razumljivo, da se bolj površno vpliva na nedozorelega človeka — na otroka, na mladino. Druga skrb v zvezi z odnosom mladine do filma pa je v tem zvezi z vsebinami filmov. Nobena skrivnost ni, da je večina filmov še vedno slaba; to velja prav tako za tako imenovane laži-zgodovinske filme o Kleopatrah in Teodorah, ob katerih si ustvarja mladina docela zgrešene pojme in predstave o zgodovinskih osebnostih in obdobjih, kakor tudi za velično večino kavbojk, v katerih so glavna vsebina udarci s pestmi in podvajana junačenja, da ne omenjam raznih osladnih ljubzenskih zgodb, ki plitvo in pogosto grobo pripovedujejo o najlepšem človekovem čustvu, o ljubezni. Vprašanje vplivanja filma na mladino pa je posebej žgoče zato, ker je tudi pri nas — več kot polovica filmskih gledalcev starih od šest do osemnajst let.

Ena izmed osnovnih ugotovitev psihologov, ki se ukvarjajo s proučevanjem vplivanja filma na mladino, je trditve, po kateri otroka do petega leta nima smisla voditi v kino. Druga ugotovitev pa se glasi: Čim manj filmov glede otrok, tem bolj mu koristijo. Bolje je, če gleda iste dobre filme po dvakrat ali trikrat, kot da gleda preveč novih filmov. Filmi, ki jih

otrok ne razume, ga otepe. Otroci, ki se presegajo navadno, ki se presegajo navadno, »razdražljivo ali pa njihova sposobnost dojemanja okoli, kar škoduje njihovu duševnemu razvoju.

Kdaj naj torej mladina spozna življenje iz filma?

Solar naj začne hoditi v kino. Toda ob dveh pogojih: pod vodstvom staršev in k predstavam »dobrih« filmov, pri čemer se moramo zavedati, da otroci in mladina ne doživljajo ob istem filmu istega kot odrasli; in drugič, da je »dobar« mladinski film za vsako starostno stopnjo drugačen. Medtem ko utegne biti dober film »Jan Hus« slajen za četrtolce, ki so dovolj izobraženi in duševno dozoreli, da lahko razumejo bistvo problemov Husovega obdobja, bi bilo zelo nesmiselno, če bi isti film kazal šolarjem, ki bi v njem razen pisanih barv in mučnih prizorov nasilja ničesar ne videli.

Glede posledic neomotrnega filmskega repertoarja za mladino je treba reči, da se vsak hip srečamo s trditvami, ki so protislovne. Ugleden kulturnik na primer trdi, da je bral najslabšo plažo in gledal najslabše filme — pa je vendarle, kot pravi »dobar član naše socialistične domovine«, celo kulturni

delavec. Spet drugi temu mnenju oporeka in trdi, da bi nikoli ne dovolil svoji štirinajletni hčerki gledati filma »Manon Lescaut«, in sicer zato, ker ne mara, da bi ob njem duševno omejena, kakor dojenček ne dajemo neprimerne hrane. Obe trditvi sta seveda resnični, toda površni. Ni dvoma, da je med dobrimi in slabimi filmi ostro zadržana meja med dobrimi in slabimi berivci na mladino. Tudi v Jugoslaviji sicer poznamo na stotine tako imenovanih kaznivih dejanj, ki jim je dal zanje pobudo film. Med take filme štejemo sicer odlični ameriški film »Asfaltna krogla« — odlični za zrelega gledalca — in porazen po svojem vplivu za mladino.

Kako naj torej omejimo negativni vpliv filmov na mladino? Ze dolgo se mi zdi zelo smešno, da smo edina država na svetu, ki mladini, stari manj kot 16 let, ne prepoved, sprito svojega površnega repertoarja niti obiskati tistih filmov, ki utegnejo imeti izrazit negativni vpliv nanjo. Trdimo, da so bili tako imenovani »mladinski neprimerni filmi« vselej največja privlačnost za mladino in za odrasle. Ni dvoma, da je na tem nekaj resnice. Toda oznaka »film mladini ni primeren« bi bila v naših časih, ko starši glede na našo šibko

filmsko kritiko še ne morejo voditi, kateri film je njihovu otroku primeren in kateri ne, po mojem mnenju tudi pri nas jako prikladna. — Vem pa seveda, da še bolj učinkovito omejitve negativnega vpliva filma na mladino: predvajamo samo dobre filme! Dovolj jih je — in nič dražji niso.

Nič kaj izvirna ni modrost — pa jo kljub temu ponavljamo: Če bi bili vzgojeni starši — bi bili vzgojeni tudi njihovi otroci. Starši in vzgojitelji bi morali predvsem sami razlikovati med dobrimi in slabimi filmi in se vselej zavedati, da omenjene resnice, da mladina ne doživlja ob istem filmu istega kot odrasli. In kar je morda poglavitno: starši in vzgojitelji bi se morali slej ko prej zavedati, da so v današnjem letvetu mrtve fotografije ali žive slike filmskih in televizijskih predstav mogoče dejstvo naše življenja; če bi se mu skušali upirati, bi naš narod v svojem razvoju zaviral. Vse, kar dajemo in pripravljamo svojim otrokom — od gledaliskih predstav in knjižic, do filmskih in televizijskih predstav — jim pripravljamo s pravo mero in okusom, in se nikoli ne pozabimo pred branjem povedati ali po gledanju predstave s svojimi otroki pogovoriti: kritično in čim bolj pametno.

Pismo A. Černejeve

Zopet je tu maj in z njim obletnica smrti Anice Černejeve. Pošiljam vam prepis pisma, ki mi ga je poslala na moje prvo službeno mesto. Se danes, po dvajsetih letih, ga imam pri pravih za pouk, še danes iščem v njem moč, kadar je delo v šoli težko. Zdi se mi pa, da ni namenjeno le meni, temveč vsem tistim, ki iščejo poti do otroka. Takole se glasi:

Draga Angelca!

Tvoje pismo s prvega službenega mesta me je zaželo ganilo. Poznam, ja, še več: čutim Tvojo pripravljenost, Tvoje pričakovanje, da je doživelo razočaranje, in hudo mi je. Ne zaradi stvari samih, kakršne pač so, temveč zaradi Tebe. Otroci si še in ne veš, da najde vsako veliko razočaranje v življenju tudi velik mir in veliko moč v človeku. Saj je vselej tako: čim globlje smo pripravljeni, čim večje je pričakovanje v nas, tem težje nas zadene resničnost. Ni izpolnitve, Angelca, samo iskanje in hrepenenje, najlepši in najvrednejši del življenja. Mislim, da se nikomur ni godilo drugače, ko je stopil na svojo pot. Samo brez pričakovanja, brez zavesti, da je nekje cilj našim potem, gre človek mirno preko časa, kakršnega doživlja sedaj Ti. Samo ne misli, da je v Tebi nekje razlog za vse to, da Ti nimaš v sebi daru za poklic, ki si ga — ljubeznijo in prepričanjem izbrala. Zavedaj se, da samo dober učitelj lahko čuti, da ni vse prav in dobro, da lahko samo on doživlja razočaranje in krize. Tvoje vroče in nestrpno iskanje, Tvoje hotenje, da si dobra, potrpežljiva in vestna, Tvoja želja, da bi šlo brez strogosti in kazni, da bi bilo vse lepo in gladko med Vami, vse mi govori o Tvoji dobri in svetli, o Tvoji resnični vzgojiteljski duši. Samo ne izgubljal potrpežljiva s samo seboj, dopuščaj, da doživljaš neuspehe, da si nezadovoljna z

delom in uspehom, samo ne izgubaj zaupanja vase. Bodi mirna in čuti, da glas prirode v nagnjenih nikoli ne vara. Tako iskreno si želela postati učiteljica, da bi morala biti res usodna zmota nature, ako bi ne bila rojena za naš poklic. Ni odvisno samo od Tebe, kako si začela. Kaj več, kako živijo z njo doma. Nisem Ti pravila, kako je minil moj prvi šolski dan: o veliki pavzi sem se pri svoji mami od srca razjokala. To je bilo v Grižah, v srcu Savinjske doline, kjer me je vsak otrok poznal skoraj ko svoje domače. Bili so divjaki, dva v zadnji klopi sta se stekla do krvi. Jaz pa sem mislila, da bom dajala naravno iz srca do srca. In vendar imam iz tistega prvega razreda učenko, s katero sem še do danes v stikih.

Oprostite mi, vse preveč mislim na Tvoje doživljanje, vse premalo pa na Tebe samo, na Tvoje zdravje... Slabotna si, malo odprta, ne uničuj se. Pazni na svoje sile in varčuj z

njimi! Ne zase, rajti Ti ni dano, da bi skoparila z njimi, toda za druge! Za tiste, ki potrebujejo učitelje: polnih hotenja, pripravljenosti in globine. Ko bi mogla, rada bi Te obiskala v Tvoji novi, tili, samotni domovini. Mnogokrat sem si želela, da bi mogla tako po svetu: priti in povedati človeku, ki lahko prislunke moji besedi, svetle resnice. Resnice namreč, da je vendarle najlepše in najsmiselnejše življenje tisto, ki ga najteže, najbolj trpljenju in iskanju, v dajanju in v odpuščanju živimo.

Rada bi, da se ob mojem pisemu zaveže, kako bogata si, ko misliš in upišeš, ko hočeš boljše in se mučiš zaradi vsega. Hodiš namreč po tisti poti, ki vodi do človeka...

Drugič Ti rada spet napišem kaj, samo verj mi, da včasih ne morem odgovoriti takoj... Iz vsega srca — želim moči, miru, zadovoljenja in zdravlja! Lepo, lepo Te pozdravljam

Tvoja Anica Černejeva
v Ljubljani, 20. sept. 1938

Esperantski kulturni festival naše mladine v Ljubljani 25. maja

Naša mladina, ki je letos v velikem meri pričela študirati esperantski jezik, bo priredila na dan mladosti, 25. maja 1958, v Mestnem gledališču v Ljubljani esperantski kulturni festival, ki bo posvečen tudi 50-letnemu jubileju esperantskega gibanja v Jugoslaviji.

V kulturnem programu festivala bodo sodelovali učenci in dijaki ter ostala mladina, ki se uči esperanto: z osnovne šole Bežigrada, z osnovne šole Frana Levstika, s klasične gimnazije, z učiteljske, z gimnazije Sentvid, s Srednje tehniške šole, iz Svobode iz Kranja, mladinske skupine iz Maribora in Skofje Loke, z učiteljske Celje, z osnovne šole Po-

stojne, mladina iz koprskih šol in iz Pirniči pri Medvodah.

Program bo zanimiv, pester in kvalitetno izveden. Sešli se bodo učenci in dijaki, ki se lahko pomenjujejo s katerim koli človekom iz katerega koli dela sveta v jeziku, ki ne pripada nobenemu narodu, pač pa vsemu človeštvu, in pri katerem se tudi pripadniki malih narodov počutijo resnično enakopravne.

Z udeležbo na tem festivalu bo mo dalj priznanje tisti mladini, ki poleg svojega rednega dela še najde toliko časa, da se izpopolnjuje v tem jeziku, ki ga je spoznala za uporabnega in enakovrednega.

Jok

V zvezi z ugotovitvami članka »Mnenja naših šolnikov o mladinskem tisku (»Prosvetni delavec« št. 8, str. 4), ki se tičejo neposredno nekaterih izdaj naše založbe, sporočamo vodstvom šol in prosvetnim delavcem naslednje:

Knjiga

Oskarja Hudalesa »VESELO POTOVANJE«

je pošla že kmalu po izidu. Ker pa še prihajajo naročila zanj, smo pripravili DRUGO IZDAJO, ki bo na razpolago v začetku prihodnjega šolskega leta.

Razen tega bomo prihodnje šolsko leto izdali podobno knjigo, ki bo kakor »Veselo potovanje« obravnavala ZEMLJEPIŠNO IN ZGODOVINSKO SNOV O JUGOSLAVIJI. Piše jo OSKAR HUDALES.

Deset zvezkov zbirke

»BILO JE NEKOČ«

Imamo že na razpolago in torej še lahko ustrezemo naročnikom. Cena je tako nizka, da jo zmore sleherni učenec, saj stane broširan zvezek 40 dinarjev, vezan pa 70 dinarjev. Učenci si z njimi uspešno utrjujejo in razširjajo v šoli pridobljeno znanje zgodovine. Zato bi brez zbirke »BILO JE NEKOČ« ne smela biti nobena slovenska šola.

ZALOŽBA OBZORJA

—vpi—

MLADINSKA REDAKCIJA RADIO TELEVIZIJA — LJUBLJANA

RAZPISUJE NATEČAJ za izvirno MLADINSKO RADIJSKO IGRO. — Prva nagrada je 80.000 din, druga 60.000 din, dve tretji nagradi po 30.000 din. — Oddaje so namenjene mladim poslušalcem od predložitve dobe do nekako 14 let, zato imajo avtorji široke možnosti pri izbiri snovi (od pravičnih motivov do zgodb iz vsakdanjega življenja otrok). Dela naj ne obsegajo manj kot 15 in ne več kot 30 tipičnih strani z normalnim razmakom, kar je v radiu nekako 30—60 minut. Dela v dvojniki in pod šifro naj avtorji oddajo najkasneje do 1. novembra 1958.

Juri sestavljajo Ivan Potrč, dr. Iva Segula, France Onič, Ivan Minatti, Emil Smasek in dva člana mladinske redakcije RTV.

Ravnatko razpisujemo natečaj za radijske priredbe slovenskih mladinskih del ter narodnih pravljic in pripovedi. Vsem, ki se za zanimajo, je na razpolago arhiv v mladinski redakciji RTV, kjer lahko vidijo, kakera dela že imamo prirejena. — Pogoj so isti kakor zgoraj, nagrade pa sledeče: prva nagrada 50.000 din, druga 30.000 in tretja 20.000 din. — Nagradenci bodo prejeli poleg nagrade še običajni honorar za odkup dela. — Izid natečaja bo objavljen po 1. januarju 1959. Pri nenagrajenih delih si pridržujemo pravico odkupa.

Osemlehtka na Dobrovem

PRAVNA POSVETOVALNICA

Pravno vprašanje, ki ga je treba nujno rešiti

Kako je z moralnim poukom v naših šolah?

S 1. januarjem 1958 je začel veljati Zakon o delovnih razmerjih. Ta zakon vsebuje v svojem III. poglavju tudi določila o posebnem varstvu žensk. Zanimajo nas tu predvsem določila o varstvu nosečnic in mater iz čl. 61 do 72 in njih uporaba za prosvetne delavke.

O nosečnicah se ne bi razpisali, ker tozadevna določila, zlasti o pravici na porodniški dopust, veljajo in se brez nadaljnega dajo uporabiti, kakor za vse ostale delavke in uslužbenke, tudi za prosvetne delavke.

Na težave pa naletijo prosvetne delavke, ko postanejo mlade matere, in še posebej prosvetne delavke, ki morajo zaradi pomanjkanja učnih moči poučevati ves dan.

Po čl. 65. Zakona o delovnih razmerjih ima mati pravico delati skrajšan delovni čas šest mesecev po porodu, da bi mogla hraniti otroka, izjemoma pa lahko traja po mnenju zdravnika tak skrajšan delovni čas tudi daljši čas, vendar največ do konca osmega meseca po porodu. Skrajšan delovni čas traja po zakonu POLOVICO REDNEGA DELOVNEGA ČASA.

Po čl. 66 je delo s skrajšanim delovnim časom PRAVILOMA neupravnega v teku delovnega dneva in se skrajšan delovni čas prizna v delovno dobo kot redni delovni čas, mati pa ima v tem času pravico do nadomestila za osebni dohodek oziroma plačo po predpisih o zdravstvenem zavarovanju.

Predpis citiranih členov se dajo brez težav izvajati v celoti v vrsti poklicev. Ko pa pridemo do tega, kako te predpise prilagoditi prosvetnim delavkam, naletimo na velike težave.

Redni delovni čas znaša za vsakega delavca in uslužbenca praviloma osem ur dnevno. Za prosvetne delavce pa so v veljavi posebne določbe. Pogledamo samo odlok o honorarni službi, o delovni obveznosti in o nagrajevanju za nadurno delo v prosvetno-znanstveni službi v šolah in drugih vzgojnih zavodih (Uradni list LRS številka 6-1956). Po tem odloku znaša, n. pr. za učno osebo v višjih razredih osnovnih šol (5. do 8. razred) UČNA OBVEZOST 25 učnih ur na teden, isto število učnih ur je določeno kot učna obveznost tudi na nižje organiziranih osnovnih šolah. Na gimnazijah, učiteljskih in vzgojiteljskih šolah pa znaša ta učna obveznost 22 učnih ur na teden.

Na to 25. oziroma 22-urno učno obveznost se sklicujejo nekateri okrajni zavodi za socialno zavarovanje in trdijo, da prosvetnim delavkam-učiteljicam ne gredo ugodnosti iz člena 65 Zakona o delovnih razmerjih, češ da je poglavitni namen skrajšanega delovnega

časa za dobo 6-8 mesecev po porodu omogočiti materam, da same hranijo otroke, in da gre skrajšan delovni čas le tistim materam, delavkam in uslužbenkam, pri katerih sicer ta namen ne bi bil dosežen. Nadalje zastopajo stališče, da učiteljica s šolskim poukom 22 do 25 ur tedensko ni upravičena do skrajšanega delovnega časa, saj vse ostalo delo v zvezi s šolo opravi doma. To domače delo pa obsega: pripravo za pouk, priprave ponazorov, poprave domačih in šolskih nalog ter vaj, vodenje uradnih knjig, konference, študij itd.

Po našem mnenju je stališče nekaterih okrajnih zavodov za socialno zavarovanje popolnoma zgrešeno, in to po temeli. Delovna obveznost prosvetnih delavk v nobenem primeru ne znaša manj kakor 7 ur dnevno ali 42 ur tedensko. Od teh 42 ur tedensko MORA prosvetna delavka opraviti 22-25 UČNIH UR v razredu in ji torej za vsa ostala opravila, ki jih mora izvršiti za šolo, t. j. v zbornici ali v kabinetu, ostane komaj 20-23 ur tedensko, ali 3-4 ure dnevno. To delo izven razreda ni in ne more biti domače delo, ker se ga ne da opravljati doma, razen mogoče popravljanja domačih in šolskih nalog. Bistveno pa je, da končno vseeno, kje se tako delo opravi.

Ne razumemo, zakaj naj bi bila prav prosvetna delavka na slabšem kakor druge uslužbenke. Bančna uradnica, n. pr., ki je mati in sama hrami svojega otroka, bo opravljala delo skladno z določili čl. 65 Zakona o delovnih razmerjih polovico rednega delovnega časa v razdobju 6-8 mesecev po porodu. Po triinpolurnem ali štiriurnem delovnem času v banki odide domov in je ves ostali dnevni in nočni čas bančarica prav nič več ne briga. Prav tako bo delala delavka v tovarni itd. Učiteljica praktičneje pouka ali predmetna učiteljica pa naj dela polni delovni čas, od tega 3-4 ure dnevno v šoli v razredu kot učno obveznost (seveda, če počuje samo dopolnilne ali samo popoldne), vse ostalo delo za šolo pa naj opravi kot domače delo. Če samo iz navedenih primerov je jasno, da je tako tolmačenje nevdružno in nepravilno, saj na ta način dela učiteljica polni delovni čas. Če bi bilo tako tolmačenje pravilno, tedaj bi zakonodajalec kratkotalno z mirno vestjo dodal k čl. 65 še zadnji odstavek, ki bi se glasil, da določbe tega člena ne veljajo za prosvetne delavke, ki poučujejo na osnovnih šolah, gimnazijah, učiteljskih in vzgojiteljskih šolah pa znaša ta učna obveznost 22 učnih ur na teden.

Na to 25. oziroma 22-urno učno obveznost se sklicujejo nekateri okrajni zavodi za socialno zavarovanje in trdijo, da prosvetnim delavkam-učiteljicam ne gredo ugodnosti iz člena 65 Zakona o delovnih razmerjih, češ da je poglavitni namen skrajšanega delovnega

nih zavodov za socialno zavarovanje pojavila še druga vprašanja in mnenja.

Eni zastopajo stališče, naj se n. pr. predmetnim učiteljicam skrajša učna obveznost od 22 na 11 ur, ne povedo pa, ali se naj za polovico skrajša učna obveznost tudi razrednim učiteljicam ali učiteljicam, ki poučujejo delo — dnevno. Drugi zopet pravijo, da je tako stališče nepravilno, češ da znaša delovna obveznost sedem ur dnevno in da bi pomenilo znižanje učnih ur tedensko na 11 diskriminacijo v odnosu do mater-delavk in uslužbenk v drugih strokah. Toda pri tem pozabljajo na čas, ki ga preživljajo prosvetne delavke pri delu IZVEN RAZREDA za šolo.

Citirajo tudi tolmačenje, ki ga je objavila v reviji »Nasa žena« št. 2-53 na strani 59 dr. Slavica Pentek, ki pravi, da zavarovanka, zaposlena v prosvetni stroki, nima pravice do skrajšanega delovnega časa po čl. 65. Zakona o delovnih razmerjih, KER je njen redni delovni čas razporejen tako, da lahko hrani otroka.

Po vsem navedenem bi torej lahko rekli: quot capita, tot sententiae. Toda čas beži in vprašanje skrajšanega delovnega časa prosvetnih delavk je treba nujno rešiti, rešiti brez odlašanja, seveda skladno z določili čl. 65 Zakona o delovnih razmerjih. Ta člen daje materam samo PRAVILO do skrajšanega delovnega časa, če same hranijo svoje otroke, nikjer pa ne omenja, kakšne posebne pravice naj bi imele prosvetne delavke, katerih služba je po svoji naravi povsem drugačna kakor služba večine delavk in uslužbenk v drugih strokah. Zato tudi ne moremo v našem glasu dati kakršnekoli mišljenja ali tolmačenja čl. 65, ki bi bilo obvezno in odločilno za prizadele prosvetne delavke. Tako obvezno tolmačenje za prizadele prosvetne delavke bodo lahko izdali samo odločilni forumi, bodisi Zvezni izvršni svet ali Svet za šolstvo LRS.

Zavod za socialno zavarovanje pa po našem mnenju ni kompetenten za tolmačenje posebnih členov Zakona o delovnih razmerjih, pa tudi ne za tolmačenje čl. 65.

Kot nekaj povsem novega je bil pred leti vpeljan v naše šole moralni pouk. Na predmet nismo bili pripravljeni ne starejši ne mlajši učitelji. V življenje so ga priključale potrebe časa. Nekaj je manjkalo v tistih s snovjo in sistematično izvedbo moralnega pouka se je razvilo bolj malo javnih, dosti več pa zasebnih razprav. Na predmet nismo bili pripravljeni ne snovno, ne metodično in tudi ne osebnost. Kot v večini ljudi, je bilo tudi v prosvetnih delavkah še dosti usidrenih predsodkov. Mnogi so se šele po osebovotitvi, po zmagi socialistične revolucije, soočili z vprašanjem svetovnega nazora, s tem pa tudi etike in morale. Vsakdo je moral sam v sebi rešiti to vprašanje. Rešitev je bila odvisna od predvojne politične pripadnosti, od razgledanosti in od čisto osebne poštenosti in odkritosti do samega sebe. Kakršne so bile te dispozicije in človeku, taka je bila tudi rešitev. Pri nekaterih je šla preobrazba hitreje, pri drugih počasneje, nekateri pa tega vprašanja v sebi niso rešili do kraja in so si zato našli drugo masko. Zlastno je, da se danes prihajajo z učiteljskega in univerzitetnega sveta. S čisto človeškega stališča pa še vedno niso najslabši tisti, ki odkrito izpovedujejo svoj sicer znotraj nazor. Spominimo se zadreg posameznikov, ko je bilo vprašanje mističizma postavljeno nekoliko bolj ostro. Svoječasne konsultacije prosvetnih delavcev so imele dober namen, olajšati pot do spoznanja, toda prijem ni bil najbolj posrečen. V splošnih pripombah k novemu učnemu načrtu za moralni pouk pa piše: »Sam (učitelj) pa mora biti v ta razvoj vrasčen, o socialističnem moralnem vrednotenju prepričan in notranje prežet s polnim pedagoškim taktnost.« Vendar tisti, ki so o tem prepričani, in tisti, ki niso — oboji vrše moralni pouk. Če kje, potem prav gotovo pride. Pri tem pouku, hote ali nehoti, najbolj do izraza učiteljevo mišljenje in prepričanje. Verjetno je v tem tudi vzrok, da o vsem, kar je v zvezi s šolo, več razpravljamo kot pa o moralnem pouku. Zato ni čudno, da se je

ta predmet marsikje izrodil, tako nekako v ure »svobodne dejavnosti«. Ponekod služi za opravljanje razredniških poslov, za »štukanje« izgubljenih ur pri drugih predmetih, nekje berejo lepe »vzgojne« povestice ali pa razpravljajo o dobrem in slabem, o dovoljenem in nedovoljenem, približno tako kot nekdanji katekizem, vse pa seveda pod plaščem osebnega nazora učitelja. Morda niti točno ne ločijo moralnega pouka od vzgoje. Tisti, ki se z moralnim poukom v šoli težje sprijaznijo, ali ne vedo z njim kaj početi, bi se radi sklonili za eno prvih zahtev reforme šole, ki pravi — ves pouk naj bo vzgojen — češ, če naj bo ves pouk vzgojen, potem pa ni treba posebnega predmeta. Toda, eno je moralni pouk, drugo vzgoja. V novem učnem načrtu pa piše pod poglavjem »Dodatna učna vzgojna področja — Moralni pouk« — naslednje:

»Medtem ko je moralna vzgoja močan sestavni del vzgojnih naporov v vseh predmetih, je bistvo moralnega pouka v tem, da postopno, otrokovi razvojni stopnji ustrezno, dviga in luči iz odnosov med ljudmi, ki so del družbene zakonitosti, moralne vrednote in zavestno intelektualno spoznanje. Šele spoznanje in utemeljene moralne vrednote lahko sodimo in tehtamo.« Torej, da dviga moralne vrednote v zavestno intelektualno spoznanje. Šele spoznanje in utemeljene moralne vrednote lahko sodimo in tehtamo. Z drugimi besedami povedano, otroka je treba naučiti soditi in vrednotiti — torej pouk, ne vzgoja! Ravno to pa največkrat prezremo, zato moraliziramo in svagajamo, namesto da bi učili. Kot vsak pouk, pa zahteva seveda tudi moralni pouk spoznavanje snovi, metodo in pripravo. Moralni pouk je delikatna zadeva in noben predmet ne postavlja pred učitelja toliko osebnih zahtev kot ravno ta predmet. Tu morajo priti do polnega izraza načela razvojne in življenjske bližine, aktivnosti, vzgojnosti in doživljanja — čustvovanja. Zato pravi novi učni načrt: »Ura moralnega pouka mora biti tako po vsebini in obliki kot tudi po metodah ura notranje sproščenosti in doživljanja.« Tako uro pa

more pripraviti le učitelj, ki s polno zavestjo priznava pravilnost današnje družbene ureditve in po svojih močeh in prilikah zanjo tudi dela. Če tega nimamo, bo nujno zašel v samo »vzgojanje« in moraliziranje, ne pa v moralni pouk.

Ker je o odnosu bo v novih učnih načrtih moralni pouk samostojen predmet šele v 7. in 8. raz., v nižjih razredih pa povezan s predmetom poznavanje družbe, ni zadeva nič lažja, če ne še težja. Učitelj mora ob snovi iz predmeta poznavanje prirode in družbe misliti tudi na snov iz moralnega pouka in najti najprimernejši način in priliko, da poveže eno z drugim. Posebno važno je to v nižjih razredih, kjer na razumsko usvajanje pojmov, n. pr. družbeni odnosi, svoboda, domoljublje itd., ne moremo računati. Računati moramo le na čustveno razgibanost, na trajnost in moč čustvenih vtisov. Ljubeznivost do domovine se ne da naučiti, da se le vzbuditi v dovolj zgodnji mladosti. Podobno je še z nekaterimi drugimi temami — tovarištvo, medsebojni odnosi, žrtvovanje, pogum itd. Ne more pa biti za vse to izhodišče samo iz poznavanja družbe, mnogo več prilike da življenje samo, dogodki med učenci v razredu, v kraju, v domovini, v NOB.

Kljub naši dobri volji in trudu pa le pogosto opazimo, da naša prizadevanja ne rodijo vselej sadu. Ne pozabimo, da poleg nas vpliva na učence še močnejše dom s svojo miselnostjo, in to predvsem tam, kjer starši niso naprednega mišljenja, zlasti na podeželju. Otroci iz družin z naprednim mišljenjem gredo lažje za nami. Gospodarske osnove so tam drugačne, čeprav ne vedno boljše od kmetijskih. Kmet zavestno ali podzavestno čuti, da se čas spreminja, da bo razvoj, pa naj bo še tako dolgotrajen, končno vendarle odpravil privatna gospodarstva. V svojem občutku za lastnino se čuti prizadetega in iz te prizadetosti odklanja vse, kar čas prinaša, odklanja v veliki meri tudi vse tisto, kar otrok prinaša iz šole. V vse, kar kalj spominja na stari red, navaja otroka, pa naj bodo to cerkveni prazniki, vero-pouk, običaji, vse, kar bi moglo obvarovati stano, v vse ga sili, vse naše podira, omalovažuje, zavira. Računstvo, pisanje, branje, nemščina, ročna dela, to ja — vse drugo ne. Odklanja tudi način vzgoje, zagovarja telesno kazen, očita, da nimamo avtoritete, sploh, da mladina raste brez strahu in spoštovanja do odraslih. Tu je borba za otroka, za njegovo miselnost. Komu bo sledil? Ni mladina kriva, če je večkrat razdvojen, kriva je prehodna doba, v kateri živimo. Saj je veliko družin, kjer nista niti oče in mati enakega prepričanja. Tu je tekovanje dveh nasprotnih vplivov, kateri bo močnejši. Dom podpira rodbinske vezi, nam pomagajo dokazi, družbeni razvoj, naša prepričanost in sposobnost vplivanja. Pri tem je treba potrpežljivosti in rahločutnosti, treba pa je tudi načina in prilik za pouk o novem družbenem redu in vsem, kar je z njim v zvezi. To

pa je ravno moralni pouk in zato pa ne bi smel biti kot kak manj vreden predmet ali nekaj, s čimer ne vemo kaj početi. V nižjih razredih je manj poudarka na predmetu kot takem, v višjih pa več. Tam do 11.-12. leta so pač pripravljani poslušati še vse, kar jim govorimo. Od te dobe naprej pa polagoma že postajajo samostojni in kritični. Hočejo dokazov za naše trditve. Skoraj nujno je, da se morajo take ure razviti v ure razgovorov. Pripravi se naprej na vsa vprašanja in ugovore učencev pa je nemogoče. Učitelj mora biti pač razgledan in na tekočem o vsem dnevnem dogajanju. Biti mora sposoben takoj reagirati, se pravi, razlagati. Vsaka nesigurnost, ga spodbude. Venjetno se ravno zaradi te neotesovitosti marsikak učitelj takih razgovorov izogiba. Seveda pa učitelj ne more biti živ leksikon niti diplomat iz družbenih ved. Odkrito priznanje, da tega in tega ne ve, mu manj ruši avtoriteto kot pa izmikanje z lepimi besedami. V takem primeru je treba odložiti vprašanje do prihodnje ure. Svetujemo jim, da naj skušajo tudi sami najti odgovorov v knjigah. Če jih pripravimo do tega, da sami iščejo odgovorov in pojasnijo, smo dosegli že lep vzgojni in učni uspeh. Vse življenje ne bodo imeli pred sabo učitelja, da bi mu stavljali vprašanja, odgovore bodo morali iskati sami. To pa je pot k samostojnosti in samovrednoti. Lažna spoznanja so tudi resnična in trajna.

Kot vemo, se v predpuberteti in v puberteti vedno bolj obravnavajo sami vase, prično življenje svoje lastno, vase zaprti življenje. Pri tem zasedajo na nešteto neznanih in dostikrat na boleče vtise zunanjega sveta, pa so brez moči. Vse tisto dobro in lepo, o čemer jim govorimo odlašali, postane zanje dolgočasno. Oni hočejo odgovorov na svoja vprašanja. V tej dobi se dokončno tudi izoblikujeta značaj in svetovni nazor. Takrat učni načrt več ali manj odpravi. Učitelj prav lahko pripravi ur moralnega pouka, lahko prav lepo in prepričljivo govori, toda vse gre mimo njih, ker to ni svet njihove miselnosti, zanimanja in čustvovanja. To so ure, ko vsakdo lahko ugotovi, koliko mu slede, koliko jim pomeni kot človek. Če je zgolj pridigar, brez osebne prizadetosti, bo ugotovitev bolj klavarna.

Marsikdo prav zares ne bi bil rad pridigar, toda ne zna se jim približati. Drži se učnega načrta, ne da bi prisluhnil učencem. N. pr. — odnos do dela. Koliko se da tu povedati! Zaključek — vedno se trudi, da bo napravil čim več, ne izmišlja se delu, delo ustvarja vse dobine. Učencev pamet pa — delo je pusto, dolžnost je pusta, prostost je vse. Taka je pač miselnost na tej stopnji, tak je odnos do vsega, kar mora. Učitelj in učenec sta tu daleč narazen. Kako se jim približati, zvedeti, kaj jih zanima? Zelo pogosten način, s katerim skušamo prodreti v učenčevo miselnost, so razne ankete ali pa da nam učenci postavijo vprašanja na nepodpisane listke. Eno kot drugo je seveda možno izvajati le v višjih razredih ob-

Obvestilo

o letovišču prosvetnih delavcev v DUBROVNIKU, ki ga pripravlja Republiški odbor Zdrženja učiteljev in profesorjev Bosne in Hercegovine v Sarajevu.

Od 1. julija do 25. avgusta 1958 bo v Dubrovniku odprto letovišče za člane Zdrženja učiteljev in profesorjev. V tem času bodo letovale v tem domu štiri skupine, vsaka po 14 dni, in sicer:

prva skupina od 1. do 14. julija;
druga skupina od 15. do 28. julija;
tretja skupina od 29. julija do 11. avgusta;
četrti skupina od 12. do 25. avgusta.

Cena letovanja za 14 dni znaša:

a) stanovanje v internatu, hrana in turistična taksa 7000 din na osebo;
b) stanovanje v privatnih sobah, hrana v internatu in turistična taksa 8200 din na osebo.

Otrok ne sprejemajo na stanovanje v internat, lahko pa dobi v internatu hrano s 50 odstotkov popusta, če so mlajši kot 10 let.

Mesta rezervirajte za vse 14 dni.

PRIJAVE V PLOVILCO REZERVACIJE ZA VSE SKUPINE SPREJEMAJO SAMO DO 5. JUNIJA.

V prijavi je treba navesti: 1) skupino, v kateri želi član letovati; 2) ali želi član stanovati v internatu ali v privatni sobi.

Prijavi je treba priložiti: 1) potrdilo o članstvu v Zdrženju učiteljev in profesorjev Jugoslavije (izda društvo); 2) adresirana dopisnica za odgovor in ostale informacije.

PRIJAVE POŠILJAJTE NA NASLOV: ZEMALJSKI ODBOR UDRUŽENJA UČITELJA, NASTAVNIKA I PROFESORJA NR BIH, SARAJEVO — OBALA BR. 1. Skupno s prijavo mora vsak član vplačati kot rezervacijo za letovanje znesek 2500 din, in sicer na gornji naslov in na tekoči račun 70-KB-6-Z-1180. Na hrbtni strani poljnice je treba naznačiti, za kaj se pošilja denar. Prijave brez vplačane rezervacije ne bodo upoštevane.

Istega dne, ko bo Zemaljski odbor v Sarajevu prejel prijavo in vplačilo rezervacije, bo prijavitelj član obveščen, ali je v letovišče sprejet ali ni sprejet.

Društva, ki bi imela večje število prijavljenih članov za letovanje, lahko izkoristijo kolektivno prijavo in lahko skupno vplačajo rezervacijo (na eni poljnici). Taka večja skupina članov iz enega društva ima prednost pri sprejemu v letovišče. Mesta v letovišču bodo sicer rezervirali po vrstnem redu, kakor bodo prihajale prijave.

Preostali del zneska za letovanje bodo člani vplačali pri blagajni letovišča. Pri prihodu v letovišče morajo člani pokazati odrezek vplačane rezervacije in sindikalno člansko knjižico.

Vplačane rezervacije se ne vračajo. Opozorjamo, udeležence letovanja, da se v vsem držijo navedenih navodil, posebno še roka za prijave in plačila rezervacije.

Zemaljski odbor v Sarajevu ne bo pripravil letovišča za naše člane v Hercegovini.

REPUBLIŠKI ODBOR

Šolstvo v ljubljanski občini Bežigrad

Od železniškega prelaza na Titovi cesti do črnuškega mostu, od kamniške proge do Tomačevega se razprostira bežigradska občina. Nad 18.000 ljudi prebiva v njenem območju, med njimi okrog 2600 šolobveznih otrok. Povprečni letni prirastek prebivalstva je nad tisoč oseb.

Šol občini ne manjka. Poleg dveh osnovnih, za Bežigradom in na Ježici, ima še dve gimnaziji, III. in VIII., ter skupno z občino Šiško tudi še glasbeno šolo. Ima tudi tri otroške vrte za šolsko in predšolsko mladino: Bežigrad, Savsko naselje in Stožice. Obiskuje jih 275 otrok, vodi pa dvajsetčlansko vzgojno osebo.

Prav tako Bežigradu ne manjka strokovnih šol. Najštevilnejša je vajenska šola za gradbeno stroko. Jeseni se bo preselila v novo stavbo, ki bo imela tudi internat in delavnice. Na Ježici je šola za voznike motornih vozil, v Robbovi ulici pa PTT šola. Vse tri spadajo pod OLO Ljubljana, njihovi internati pa pod bežigradski OBLO.

Zelo dobro je ohranjeno poslopje osnovne šole za Bežigradom, ki daje stroho tamošnji osnovni šoli, več razredom obeh gimnazij, otroškemu vrtcu in šolski kuhinji. V 35 oddelkih osnovne šole se v dveh izmenah dnevno vzrjstijo 1204 učenci in učenke. Učnih moči je na šole 38, med njimi dva moška. Stiska s prostorom je tudi v obsežnem poslopiju tolikšna, da grozi osnovni šoli še tretja izmena, če v Savskem naselju jeseni še ne bi mogli začeti s poukom.

Tudi osnovna šola na Ježici ima pouk v dveh izmenah, ker se njenih 220 učencev in učenek ne more na enkrat vzrjstijo po učilnicah. Poučuje na šoli osem učiteljev, med njimi ena honorarna. Šolsko poslopje je prenovljeno.

V Savskem naselju, ki vidoma raste v novo mesto, je otrok že za celo šolo. In so jim jo tudi že postavili. Kmalu bo lepo dvonadstropno poslopje pod streho. Imelo bo petnajst učilnic. Do jeseni, torej do novega šolskega leta, bo za sprejem učencev povsem pripravljen pet. In to bo rešilo Bežigrad pred tretjo izmeno! 78 milijonov dinarjev je občina investirala v novo šolsko poslopje, in to brez te- lovadnice, šolske kuhinje in

vrta, kar vse pride na vrsto kasneje. Za sedaj je glavno, da bo številna »savska« šolobvezna mladina dobila učilnice blizu doma.

Za manjše šolarje je to življenjske važnosti. Bežigradska osnovna šola leži zahodno od Titove ceste, ki je glavna prometna žila med Mariborom in Slovenskim Primorjem, odnosno Trstom kakor tudi z Gorenskjo. Zato ima v gimnazijem poslopiju, ki leži zahodno od Titove ceste, štiri razrede za šolarje iz Savskega naselja, da jim ni treba prečkati nevarnega prehoda. Obe gimnaziji pa imata v zameno prav toliko razredov v poslopiju bežigradske osnovne šole.

Gimnaziji sta v istem poslopiju, oziroma v istih prostorih dve: tretja in osma. Ena dopoldne, druga popoldne; menjava na tri dni.

III. gimnazija ima 25 oddelkov s 750 dijakov. Proforski zbor šteje 37 stalnih (med njimi 16 moških) in šest honorarnih (4 moški) učnih moči.

VIII. gimnazija ima v 24 oddelkih 799 dijakov, proforski zbor pa šteje 35 stalnih učnih oseb (11 moških) in dve honorarni.

Z jesensko reformo šole bo tudi tukaj nekaj sprememb. V bežigradski občini bodo tri osemletke: prva v sedanji osnovni šoli Bežigrad, druga v gimnazijem poslopiju, kjer se nižji razredi III. in VIII. gimnazije združijo v osemlet-

ko, tretja v novi šoli Savskega naselja, ko bo povsem dogotovljena. Meja bo Titova cesta in bodo šolarji vzhodno od nje zahajali v gimnazijsko, šolarji zahodno od nje pa v bežigradsko šolsko poslopje. Višješoli obeh gimnazij bodo združeni na sedanji III. gimnaziji.

Novo šolsko poslopje kakor tudi letošnji proračun za šolstvo in prosvetno dejavnost v znesku 40 milijonov dinarjev dokazujejo skrb občine za izobražbeni razvoj njenih občanov, prav pa bi najbrž bilo, da bi si zagotovila tudi več pedagoškega kadra, ker sedaj štendirajo le po eno učiteljskino in defektologinjo ter tri tri filozofe.

Družbeno upravljanje poteka po vseh šolah prav zadovoljivo in se šolski odbori v vseh važnejših zadevah posvetujejo s svetom za šolstvo.

Tudi v tej ljubljanski občini bi prosvetni referat, ki zajema svet za šolstvo, prosveto in kulturo ter svet za telesno vzgojo, zaradi lažjega in uspešnejšega dela potreboval lasten odsek.

Omeniti moramo k sklepu še ostale činitelje, ki nesebično prispevajo svoj kulturni delež v občini. To sta Svobodi Bežigrad in Ježica ter KUD Savlje-Kleče. In končno ne moremo mimo Ljudske knjižnice, ki ima sicer okrog 6700 knjig in vnete bralce, a premajhne prostore.

vipi

Državna založba Slovenije

opozarja na pomembno knjigo

PISMA NA SMRT OBDOJENIH

Zbral in uredil Franček Saje, opremil Uroš Vagaja.

V knjigi je zbrana vrsta najrazličnejših pism, ki so jih napisali borci iz narodno-osvobodilnega boja prej, ko jih je okupator odpeljal na morišče. Pisma predstavljajo po svoji iskrenosti in notranji moči velik dokument, obenem pa so lahko mlademu rodu vzor, ki uči, kako je treba ljubiti domovino in se bojevati za njeno svobodo. V platno vezana knjiga, ki prinaša izmenoma tudi prevode pism v srbohrvaščino in narobe, stane 1000 din.

Opozorjamo tudi na vsem učiteljem, zlasti mlajšim, potrebno knjigo Srbskega psihologa B. Stvanovića

PEDAGOŠKA PSIHOLOGIJA

Knjiga stane 300 din.

Zahtevajte knjigi v vseh knjigarnah ali pa ju naročite naravnost pri DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE, Ljubljana, Mestni trg 26.

SPOROČILO

CICIBAN — 9 (zadnja številka) izide okoli 20. maja.

PIONIR — 9 (zadnja številka) izide 15. maja.

PIONIRSKI LIST — bo izšel do 4. julija.

KONDOR — št. 19, F. Bevč: TONCEK, je že izšel.

št. 18, Goldoni: KRCMARICA — izide v kratkem.

Vse to, poverjenike naprošamo, da nam sporoče spremembo v številu naročnikov na Pionirski list, zaradi zaključka pouka maturantov.

ZALOŽBA »MLADINSKA KNJIGA«

Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 2

veznega šolanja. Ta vprašanja v splošnem niso kako posebno razodete za učitelja, ki količikaj pozna mladino. Kažejo pač učencev obzorje, sliko razmer, v katerih živi, so odmev dogajanja v svetu, prvi znaki erozijskih čustev in prebujajo se spolnosti, iskanje svetovnega nazora, kažejo razkorak med znanjem, ki ga dobiva v šoli, in mišljenjem doma, kažejo pač dostikrat v pravi neprijetni luči mišljenje o učitelju in njegove vzgojne napake. Vse te stvari o učencih mi sami zase vemo, samo v šoli ne mislimo nanje ali ne najdemo priložnosti za obravnavanje ali pa se jih enostavno izognemo, ker nimamo dovolj korajža, da bi jih sami nečeli. Šele, kadar se zgodi kak delikt, se modro zavzamemo — seveda, sedaj je v tistih letih razumljivo. Kljub razumevanju pa nista ravnanje in kazen nič bolj mila.

(Nadaljevanje sledi)